

**Koncepcijas „Par fizisko personu ienākumu gūšanas kontroles
pilnveidošanu” kopsavilkums**

Lai rastu iespējamus risinājuma variantus fizisko personu ienākumu gūšanas kontroles pilnveidošanai, ar Ministru prezidenta 2004.gada 6.maija rīkojumu Nr.188 „Par darba grupu koncepcijas projekta izstrādei par fizisko personu ienākumu gūšanas kontroles pilnveidošanu” tika izveidota starpinstitūciju darba grupa, kurā tika iekļauti Finanšu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Tieslietu ministrijas, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, Valsts ieņēmumu dienesta, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta un sabiedriskās organizācijas – Nodokļu maksātāju tiesību un interešu pārstāvības fonda pārstāvji.

Apzinot galvenās problēmas šajā jomā, darba grupa izstrādāja koncepcijas „Par fizisko personu ienākumu gūšanas kontroles pilnveidošanu” projektu.

Koncepcijā definētās problēmas fizisko personu ienākumu kontrolē ir cēlonis nozīmīgai problēmai korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā Latvijā, kas saistīta ar apgrūtinātām iespējām noskaidrot valsts amatpersonas vai tās radnieku īpašuma izcelsmes likumību tajos gadījumos, kad tiek norādīti nepārbaudāmi vai pietiekami seni izcelsmes avoti. Tāpat šī problēma attiecas uz cita veida noziedzīgajiem nodarījumiem, kas ir saistīti ar pretlikumīgi iegūtu līdzekļu uzkrāšanos atsevišķu personu rokās (kontrabandas, narkotiku tirdzniecības vai citu noziedzīgo nodarījumu rezultātā). Turklāt nepietiekama fizisko personu ienākumu kontrole ir iemesls tam, ka valsts neiekasē ievērojamu daļu nodokļu.

Problēmu risināšanai koncepcijā ir piedāvāti trīs varianti:

1. variants paredz pašreizējās fizisko personu ienākumu deklarēšanas sistēmas uzlabošanu, paredzot:

1.1. paplašināt Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) funkcijas:

1.1.1. papildināt normatīvos aktus ar papildus aprēķinu metodēm, kuras izmantojamas, nosakot fizisko personu apliekamo ienākumu;

1.1.2. paplašināt VID funkcijas valsts amatpersonu deklarāciju kontrolē.

1.2. precizēt legālās prezumpcijas principu nodokļu tiesībās;

1.3. precizēt saimnieciskās darbības skaidrojumu;

1.4. izvērtēt nepieciešamību noteikt, ka fizisko personu darījumi, kuru summa pārsniedz Ls 10 000, ir veicami, izmantojot tikai bezskaidras naudas norēķinu formu;

1.5. paredzēt diferencētu un lielāku atbildību par normatīvo aktu prasību neievērošanu, arī par deklarāciju nesniegšanu vai nesniegšanu laikā;

1.6. pilnveidot valsts datu bāzēs esošo informāciju par personu ienākumiem un īpašumiem;

1.7. pārskatīt un uzlabot papildu deklarāciju saturu, lai tās ietvertu visu nepieciešamo informāciju;

1.8. vienoties par kritērijiem dažādu īpašuma veidu vērtības noteikšanai (pirkšanas vērtība, tirgus vērtība, kadastrālā vērtība);

1.9. pievērst lielāku uzmanību sabiedrības informēšanai par deklarācijas iesniegšanas pienākumu un sodiem, kas paredzēti par deklarācijas neiesniegšanu.

Nepieciešamais finansējums 1. variantā pasākumu īstenošanai pirmajā ieviešanas gadā ir Ls 4 012 974 un katrā nākamajā gadā Ls 1 265 156 (pamatojums 1. pielikumā).

2. variants paredz integrēt ikgadējo ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšanu esošajā deklarēšanas sistēmā, paredzot izdarīt koncepcijas 1. variantā minētos grozījumus spēkā esošajos normatīvajos aktos un pasākumus, kā arī papildus ieviest ikgadējo ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšanu.

Paredzēts, ka deklarēšana radītu atskaites punktu, kā arī sniegtu turpmāko informāciju par mantiskā stāvokļa izmaiņām, ar kuru palīdzību varētu salīdzināt nākotnē radušās mantiskās vērtības vai ienākumus, lai kontrolētu nodokļu nomaksu un ienākumu legālo vai nelegālo izcelsmi un nebūtu iespējams tos slēpt, izmantojot citas personas identitātes datus.

Ikgadējā ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšana paredzēta kā visaptverošs un obligāts pasākums visiem Latvijas pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem, kā arī atsevišķos gadījumos Latvijas Republikas nerezidentiem. Lai atvieglotu deklarāciju aizpildīšanas procedūru, tiktu paredzēts, ka katrai personai VID pa pastu ierakstītā vēstulē nosūtīs deklarāciju, kurā jau būs norādīti visi saskaņā ar VID rīcībā esošo informāciju personas ienākumi un īpašumi. Ja persona piekrīt VID nosūtītajai informācijai, tad tā paraksta deklarāciju un nosūta to VID. Ja persona uzskata, ka deklarācijā nav norādīti visi īpašumi, tad tā papildina deklarāciju, precizējot tajā norādīto informāciju.

Nepieciešamais finansējums 2. variantā pasākumu īstenošanai pirmajā ieviešanas gadā ir Ls 19 482 348 un katrā nākamajā gadā Ls 12 611 530 (pamatojums 2. pielikumā).

3. variants paredz integrēt ikgadējo ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšanu esošajā deklarēšanas sistēmā, paredzot izdarīt koncepcijas 1. variantā minētos grozījumus spēkā esošajos normatīvajos aktos un pasākumus, kā arī papildus ieviest ikgadējo ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšanu ar augstu (paaugstinātu) ienākumu un īpašuma līmeni, kas ļautu samazināt iesniedzamo un līdz ar to arī pārbaudāmo deklarāciju skaitu, tādējādi samazinot deklarēšanas un nodokļu administrēšanas izmaksas. Šajā gadījumā deklarācija būtu jāiesniedz personām, kuru ienākumu vai īpašuma līmenis pārsniegtu likumā noteikto apmēru. Gadījumā, ja deklarācija netiek iesniegta, tiek prezumēts, ka persona nav saņēmusi ienākumus vai tai nepieder īpašums, kas pārsniegtu likumā noteikto apmēru.

Abos gadījumos pēc pirmās deklarācijas iesniegšanas, turpmāk katru gadu persona saņems vai arī tai būs jāiesniedz tāda paša satura deklarācija.

Nepieciešamais finansējums 3.varianta pasākumu īstenošanai pirmajā ieviešanas gadā ir Ls 7 151 197, un katrā nākamajā gadā Ls 3 337 375 (pamatojums 3.pielikumā).

Koncepcijas projekts izskatīts un konceptuāli atbalstīts Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja Konsultatīvās padomes sēdē, kurā piedalījās pārstāvji no Latvijas Juristu biedrības, Ētikas padomes, Latvijas Tirdzniecības asociācijas, Latvijas darba devēju konfederācijas, Ārvalstu investoru padomes Latvijā, Latvijas Būvnieku asociācijas, Latvijas Ārstu biedrības, Sabiedrības par atklātību „Delnas” u.c.

Darba grupa atbalsta koncepcijas 3.risinājuma variantu.